

Digitaidoista syrjäytyy nuorikin

Johanna Majala, YTM, projektikoordinaattori, lehtori, Osallisuus ja toimintakyky, Lapin ammattikorkeakoulu

Sanna Viinonen, YTM, projektityöntekijä, lehtori, Osallisuus ja toimintakyky, Lapin ammattikorkeakoulu

asiasanat: digitalisaatio, nuoret, tunnetaidot, syrjäytyminen

Lapin ammattikorkeakoulu on yhtenä toteuttajana ESR:n rahoittamassa Yhtymäpinnassa nuori-hankkeessa, rahoitukseen osallistuu myös STEA. Hankkeen kohderyhmänä on yli 15-vuotiaat syrjäytymisvaarassa olevat nuoret. Hankkeen päätoteuttaja on Pohjantähti-opiston kannatusyhdistys ry, osatoteuttajina Lapin ammattikorkeakoulun lisäksi ovat Tornion kaupungin sosiaalitoimi ja Pohjankodit Oy. Syksyn 2019 aikana Lapin ammattikorkeakoulu toteutti sähköisesti kyselyn Meri-Lapin alueen ammattilaisille, jotka työskentelevät yli 15 vuotiaiden nuorten kanssa. Kyselyyn vastanneet ammattilaiset (n=37) kertoivat nuorten haasteista ja ongelmista. Työntekijöiden suurimpana huolena esille tuli nuorten psyykkiset ongelmat mm. haasteet tunnetaidoissa ja sosiaalisessa kanssakäymisessä. Nykyään nuorten sosiaalinen kanssakäyminen tapahtuu paljolti sosiaalisessa mediassa, jossa tunteita usein ilmaistaan peukutuksin ja hymiöin. Usein keskustelua käydään pienissä 1 - 5 henkilön ryhmissä tuttujen ihmisten kanssa. Keski-ikäinen nuori käyttää internetiä 31 - 40 tuntia viikossa, joista sosiaalisen median palveluita 15 - 20 tuntia. Nuorten yleisin aika käyttää sosiaalista mediaa on klo 18.00 - 21.00 välinen aika. (Ebrand Group Oy & Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut, 2019.) Rungas sosiaalisen median käyttö on pois kasvokkaisista kohtaamisista ja fyysisestä läsnäolosta. Myös sosiaalisten tilanteiden pelko ja turvattomuus nousivat työntekijöiden vastauksissa esille. Voiko rungas sosiaalisen median käyttö olla yhtenä vaikuttajana ammattilaisten esille tuomassa huolossa?

Digitaalinen osaaminen eli digitaidot ovat keskeinen digitalisoituvan yhteiskunnan kansalaistaitoja. Perusta taidoille luodaan koulutuksessa, mutta nuorten vapaa-aika on myös

merkittävä tekijä digitaalisten taitojen kehittymiselle. Yhtymäpinnassa nuori -hankkeen yhtenä tavoitteena on osaltaan kehittää nuorten parissa tarvittavaa työntekijöiden erityisosaamista. Monialaisten menetelmien avulla ja erilaisilla sosiaalisen vahvistamisen toimenpiteillä nuorten syrjäytymisuhkaan on mahdollista vaikuttaa. Nuorten kanssa käytettävät digitaaliset työmenetelmät ovat esimerkki tällaisista uusista menetelmistä. Turun yliopiston valtiotieteiden tohtori Meri-Tuulia Kaarakainen on tutkinut väitöskirjassaan *Education and inequality in digital opportunities* (2019) muun muassa digitaalista syrjäytymistä, etenkin nuorten digitaalista osaamista sekä digitaalisten laitteiden käyttöä. Hänen mukaansa suomalaisnuorten digitaaliset taidot ja käyttötottumukset vaihtelevat. Digitalisaatioon liittyy nuorten keskuudessa eriarvoisuutta, jolle tyypillistä on se, että sekä riskit että hyödyt kasautuvat toisille nuorille. Osa nuorista välttyy suuremmilta riskeiltä tai jää kokonaan paitsi digitalisaation mahdollistamista hyödyistä.

Nuoret tarvitsevat tukea ja ohjausta digitaalisten taitojensa kehittämiseen. Usein kiinnitetään huomiota muiden ikäryhmien tuen tarpeisiin digitaalisten taitojen suhteen nuorten taitojen jäädessä vähemmälle huomiolle. Sellaisten palveluiden kehittäminen, joissa myös digitaalisia taitoja voi harjoittaa, on tärkeää. Nuori on syrjäytymisvaarassa mikäli hänellä ei ole medialukutaitoa, mediakriittisyyttä saati digitaalisia kansalaistaitoja. (Eriksson & Tuuva-Hongisto 2019, 29.)

Nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä on ensisijaisen tärkeää nuorten kanssa työskentelevien ammattitaidon lisääminen digitalisaation osalta. Hankkeemme puitteissa Lapin Ammattikorkeakoulussa järjestämme keväällä 2020 koulutustilaisuuksia, joiden teemoina ovat muun muassa digitaalisen työn sovellukset sekä nuorten tunnetaidot. Olemme huomioineet koulutuksen sisällössä tunteiden käsittelyn vaatiman osaamisen sekä digitalisaation myötä syntyneet uudet työmenetelmämahdollisuudet. Maaliskuun koulutuspäivässä esitellään Oulun kaupungin ja Oulun Tyttöjen talon yhteistyössä kehittämää verkkotunnetyöskentelyn mallia Pintaa syvemmälle sekä psykologi Minttu Postila luennoi tunnetyöskentelystä nuorten kanssa. Toinen koulutuspäivämme on 18.5.2020, jolloin syvennymme digitalisaation tuomiin työmenetelmämahdollisuuksiin edelleen. Toukokuun koulutuspäivässä esittäytyy Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama osaamiskeskus Verke. Verkelle on myönnetty digitaalisen nuorisotyön kehittämisvastuu Suomessa. Verken tavoitteena on muun muassa vahvistaa digitaalista nuorisotyötä, lisätä osaamista ja tietoisuutta digitaalisen median mahdollisuuksista ja riskeistä.

Digitalisaatio ja nuorten palvelut ovat kohdanneet. Ammatillaiset voivat hyödyntää nuorten kanssa työskentelyssä erilaisia sovelluksia. Tärkeää on, että nuorten parissa työskentelevät ottaisivat sovellukset rohkeasti käyttöön ja hyödyntäisivät niiden laajasti niiden tuomia mahdollisuuksia. Tärkeää olisi myös huomioida nuoren erilaiset taidot digitaalisten sovellusten suhteen eikä pitää nuoren digitaitoja itsestään selvyytenä. Kuten sanottua: digitalisoituminen on edennyt laajalla rintamalla: se koskettaa meitä jokaista kaikissa elinkaaremme tapahtumissa ja toiminnoissa.

Lähteet

Kaarakainen, M-T. 2019. Education and inequality in digital opportunities. Differences in Digital Engagement Among Finnish Lower and Upper Secondary School Student. <https://www.utupub.fi/handle/10024/148433> Viitattu 11.3.2020.

Eriksson, S. & Tuuva-Hongisto, S. 2019. Nuorisotyön digitalisaatio 2030. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/261063/URNISBN9789523441927.pdf?sequence=2&isAllowed=y> Viitattu 11.3.2020.

Ebrand Group Oy & Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut. 2019. Suomessa asuvien 13-29 -vuotiaiden nuorten sosiaalisen median palveluiden käyttäminen ja läsnäolo. <https://wordpress.ebrand.fi/somejanuoret2019/> Viitattu 11.3.2020.